

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Poloniae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67103](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67103)

PROVINCIA
POLONIAE.

Vndecim numerantur in hac Prouincia Collegia. Residentiæ quinque. Socij amplius trecenti. In Collegio Bransbergensi, quod Probationis Domum habet adiunctam sex & quinquaginta. In Pultouienti duodetriginta. In Vlnensi quinque & quinquaginta. In Posnaniensi vndetriginta. Iaroslauij septem ac viginti. Claudiopoli triginta. In Polocensi Collegio septem. Sex in Lublinensi. Vndecim Rigæ. In Calisiensi nouem. In Niesuisiensi septem. Cracouiæ in duabus sedibus totidem. Alba Iuliæ octo. In Torpatensi Residentia decem. In Suecia vero & Varadinensi in singulis bini. Qui vero huc atque illuc de more mittuntur fere decem. Duos ex vniuersa Polonia mors abstulit: reddidit Dominus ad triginta.

BRANSBERGENSE, PVLTO.
uiense, & Vlnense Collegia.

Bransbergensi Collegio subiecta sunt alia quatuor. Seminarium tum Summi Pontificis, tum Episcopi, Contubernium conuictorum, & Nouitiarum Domus. Traditæ sunt Societatis meditationes nonnul-

nonnullis externis, eiusq. rei causa Sacerdos quin-
 quaginta millia passuum ad nos contendit. Exteris
 suus quoque partitus est labor. Nemburgum, oppi-
 dum non multis ante annis haereticorum, paucos pu-
 tabatur habere Catholicos, sed eo nostri cum venis-
 sent sexcetos amplius, quorum confessiones exciperet,
 inuenerunt, Ecclesiaq. restituerunt duos circiter & tri-
 ginta. Fert & suos fructus Sodalitas Dei Matris, cu-
 ius Sodalitatis fama per motus Sueciae Regis filius
 pius ac Catholicus adolescens quamuis parente na-
 tus haeretico, litteras ad eam dedit, ut sibi in sodaliu
 numero liceret esse; quod ut rarum admodum est, ita ad
 exemplum maxime profuit. Seminariu Pontificium alijs
 coemptis adibus vsq; eo laxatum est, ut centum circiter
 aliuos capiat. Auctum est etiam Collegiu per ameno ac
 fertili praedio vna pioru liberalitate ac beneficietia.

PVLTOVIAE haeretici Scismaticiq. duodecim
 Religionem Catholicam susceperunt. Quidam cum
 trigesimum iam annum confessionis sacramento ca-
 reret, egrotavit ad mortem, iamq. omni vi sentiendi
 destitutus, terrores in extrema illa pugna experie-
 batur acerrimos. sed cum de eluendis rite maculis
 subisset animum cogitatio, easq. apud Sacerdotem
 nostrum, qui moribundo aderat, eluisset, non ita mul-
 to post praeter omnium spem expectationemq. leua-
 tus est morbo. Sed Sacramentorum beneficio non
 semel tantum curata sunt corpora. quendam per-
 ditae impuraeq. vitae hominem cum comitialis mor-
 bus vrgeret, non ante morbo, quam peccatorum le-
 uatus est onere. Matrona nobilis dum primo vere

concretum frigore fluvii quadriga pertrāsit, fracta glacie in flumen ipsum delapsa est. sed cum ex eo rursus apparuisset Deiq. ope evasisset incolumis, affirmavit, ideo se vim fluminis effugisse, quod eo die sanctissimam apud nos sumpsisset Eucharistiam.

VILNÆ ad Societatem aggregati sunt octo: ad Ecclesiam autem, si eos, quorum religio lababat, excipias, quinque circiter & octoginta. Virgo nobilissima Ducis cuiusdam soror parentibus nata Ruthenis, educatq. in hæreticorum gremio, cum de religione Catholica à nostris esset admonita, initio diu multumq. restitit, postea oborta de cælo luce, manus dedit; cumque concioni de acerbissimis Christi cruciatibus interesset, animo sic exarsit, vt non modo crucis insignia pijs osculis venerari, verum etiam in omnium oculis confiteri peccata, & suam ipsa detestari hæresim non dubitarit. Nec vero apud Ruthenos prædærum minus est factum, ex ijs enim ad Catholicos partim Vilnæ, partim alibi ceterum & duodecim discesserūt. Ex Lotavis quoq; apud quos nullius certæ religionis est cultus, Ecclesiam Catholicā agnouere nonnulli. Atque horum omnium ea est animi firmitas atque constantia, vt quiduis perpeti malint, quam vt à suscepta religione deficiant. Ruthena quædam, vbi Catholicorum institutum semel arripuit, ne verberum quidem asperitate, aut munerum amplitudine deijci de mente potuit. Alia itē, ne ad suos redire cogereetur, magna pecuniarum vi repudiata, quæ sibi vltro offerebatur à suis, vitam inopem cunctis commodis anteposuit. Data est ope-
ra ex-

ra expiandis multorum animis, auditiq. sunt octo-
 ginta amplius & quadringenti, qui confessionem à
 primis annis exorsi, expiavere peccata. Quidam ve-
 recundia impeditus diu occultauerat in confesso-
 ne facinora; sed tantis cepit conscientia stimulis agi-
 tari, sibiq. adeo displicere, ut mortem sibi meditare-
 tur inferre. Censtochouiam subito cessit (locus is est
 Dei Matris prodigijs miraculisq. percelebris) ibi
 vim numenq. tanta Virginis reformidans, in sylua-
 rum latebras sese abdidit, & qui ferarum immani-
 tatem induerat, inter ipsas feras trium circiter men-
 sium interuallo delituit. postea cœnobio sese inclu-
 sit, sed cum animus, qui ubiq. semper est idem, ne-
 tum quidem conquiesceret, consiliũ cepit agendi cū
 Patribus, quibus omnis ætatis peccata confessus,
 tandem conscientia sedauit angores. Alius cui fidẽ
 male seruauerat coniux, cum id ei vicinus per dede-
 cus exprobraret, amens ira vicinum ipsum grauius
 vulnerauit. ubi feruor iræ resedit, agnouit erratum,
 verensq. ne ei, quem percusserat, attulisset interitũ,
 ut erat natura & disciplina vir bonus, tristiore cœ-
 pit animo esse, eoq. est dolendo progressus, ut qui
 ab aliena vita non temperauit, ne suæ quidem ipse
 pepercerit: ferro accepto conclaue solus ingreditur,
 ibiq. horrendum in modum sibi pectus aperit.
 exterriti rei nouitate domestici, continuo nostros
 accersunt, qui hominem iam spirantem aggressi, suis
 sermonibus perfecerunt, ut antequam reliquum ef-
 funderet spiritum, spe concepta salutis, & a pecca-
 tis animum expiaret & veniam ab eo, quem læse-

vat, postulare. Habemus in his locis, id quod neces-
 se est, acerrimos aduersarios, sed ex altera parte
 non minus strenuos patronos: in his Cardinales duos
 Radiuilum, & qui non ita multo ante obiit, Bo-
 lognetum: his Rex cum pileos atque insignia Car-
 dinalatus imponeret, habita est ab vno de nostris
 concio de amplitudine totoq. munere Cardinalatus:
 ij deinde paucis post diebus ad nos venerunt, & præ-
 dium iniere nobiscum. A Rege autem, ne ab vſitata
 sua liberalitate discedat, multa etiam in nos colla-
 ta sunt commoda, proximeq. pretiosis peripetasma-
 tis nos donauit, tum ad ædem sacram, tum ad Gym-
 nasij aditus exornandos. Stanislaus Radiuilus Dux
 in Olica Cardinalis frater, relaxãdis nostrorum ani-
 mis locum non incommodum ciuitati, nostris autem
 peropportunum attribuit. Foras ad animarum lu-
 cra sunt profecti tam multi, vt si omnium plena uti-
 litatis itinera numerentur, nullus dicendi sit modus.
 hoc vniuerse dici potest, permultos & ab hæresi, &
 a Schismate recessisse: multis item impertita esse di-
 uina mysteria: vitiosas consuetudines, quæ sensim
 irrepserant, aut repressas, aut omnino sublatas, ru-
 des populos diuinis legibus institutos, ceteraq. id
 genus acta permulta. Nostras porro meditationes
 obiere complures, earumq. utilitas tanti est apud
 omnes, vt cum cœnobium suum Franciscanæ familiæ
 Visitator inspiceret, in mandatis Moderatori reli-
 querit, suos vt cœnobitas his curaret meditationibus
 excolendos, id quod in Collegio nostro sedulo ac di-
 ligenter est factum.

POSNANIENSE, IAROSLA-
uense, & Polocense Collegia.

Auctum est Posnaniense Collegium tum nouis aedificijs, tum praedio quodam, Archiepiscopi Gnesnensis opibus comparato. E ciuibus non exigui percepti sunt fructus. Ad Ecclesiam rediere nouem & nonaginta, & quidem e nobilitate complures. adeoq. multi sua huc voluntate propendent, ut minus iam linum nobis sit cum haereticis. idem pene e finitimis locis consecutus est fructus.

IAROSLAVII editis spectaculis de Rege Nabuchodonosor, aucta est mirum in modum scholarum frequentia. quare vel de longinquis locis nobilissimi ad nos mittuntur adolescentes. Par hominum concursus ad templum, ac praeter eos, quibus solempne est diuina usurpare mysteria, expiarunt antecedentis vitae peccata fere quingenti. Haeretici autem triginta, schismatici vero quindecim cum Catholicis conspirarunt, duoq. adolescentes Iudaei in exteris locis baptizati sunt.

POLOCENSE Collegium quotidie magis a Rege prouehitur. nam & ei pagos aliquot, quos plerique haeretici varijs nominibus occupabant, adiunxit; & templum varia suppellectili auro argentoque fulgente locupletauit. Nostris vero nulla vnquam benemerendi de proximis occasio deest. Eorum consilio quidam Luteranorum minister ad Catholicos se recepit, redditiq. sunt Ecclesiae circiter quindecim,

cim, qui numerus, si & Ruthenorum naturam spectes, & quam sit adhuc in his locis Societatis ignobile nomen, exiguus profecto videri non debet. Ruthenorum liberi etsi eos habent parentes, qui à Latinis vehementer abhorrent, Ruthenicis tamen litteras ita docentur, ut Latinorum & litteris assuescant & ritibus; nonnulliq. adeo sunt in religione constantes, ut à scholis nostris abducti, certis tamen temporibus sibi non desint, quominus ad usurpanda Sacramenta conueniant.

LVBLINENSE ET NESVISIENSE.

Pares propemodum è Lublinensi Collegio capiuntur utilitates. Nobilis in primis vir opibusq. refertus, cum quartum & vigesimum annum versaretur in heresi, eam tandem abiicit, varijsque locis decem duodecimve ad sanam sunt reuocati doctrinam. Inter Anabaptistas & Ebionitas, ex alijsque sectis hereticos, qui passim ad disputationem Catholicos prouocabant, mirum, Deo fauente, silentium: ita eorum audaciam nostrorum repressit oratio. Collegij res optimo & pientissimo Regi magnæ curæ sunt. Dum templum exstruitur certam pecuniâ ad quinquennium quotannis assignat. Matrona etiâ nobilis florenorum duo millia, hoc est ducatos mille quingentos dono dedit, aliq. alia, pro suis quisque opibus ac pietate.

NESVISIENSIS Residentia hoc anno primû Collegij nomen accepit. Auctor operis, Nicolaus Chri-

Christophorus fuit, Dux in Olica, & Romani Princeps Imperij, eorum quorum paulo ante mentionem fecimus, frater natu maximus. Is suae ditionis tuende studio, contra haeresum pestem, quae finitimas regiones varia ac multiplex occupavit, Collegium aliquod magna contentione poposuit, & quanquam, (ab eo Hierosolymitana peregrinatione suscepta) in eius reditum reiecta res est: duo tamen quasi loco pignoris dati sunt, qui, dum eius morantur aduentum, via sibi ad euellendas haereses patefaciant, quo faciliora postea ac solutiora sint omnia Collegio iam nato. Patrem autem Prouincialem admissi Collegij nutium afferentem Dux ipse quam letus exceperit, dici vix potest. In fundando firmandoq. Collegio tam liberaliter humaniterq. se gessit, ut quicquid de nostrorum sententia necessarium ad eam rem visum est, id ratum fixumq. voluerit. Ad Collegij fabricam praeter amplam aream, praeterq. aedificationem templi, quae sibi ipse reseruat, octo florenorum millia, id est ducatorum fere sex millia toto triennio persoluenda curauit. Iam vero primo huius Collegij ortu, ea est ad Catholicos haereticorum facta conuersio, ut fructus operis iam nunc constet. Quinque autem & octoginta partim haeretici, partim schismatici Catholicorum numerum auxerunt. In his nobilis adolescens, quem parens praecipuo haereticorum duci in disciplinam tradiderat, is quanti Catholicam religionem faceret, occulta primum Sacramentorum usurpatione, deinde etiam aperta (ut qui paternas minas pro nihilo iam ducebat) ostendit. Alter cum obsessus a ma-

lo dæmone teneretur, expertus Poporum seu Sacerdotum Ruthenorum perfugia, vana esse ac plane nulla, propterea quod Popi ipsi multo magis vim dæmonis formidabāt, ad nos confugit. nostri cum hominem docuissent ad abigendos malos dæmones nihil esse præsentius, quam cū pietate, sacra obire mysteria; Statim, expiatis rite peccatis, Christi corpus accepit, atque ea ratione breui se sensit incolumem. Alius multos iam annos peccatorum expiatione neglecta, è graui morbo in quem cecidit, amisit aspectum. at, confessione communioneq. recepta, lux illico redijt. Varia autem nostrorum profectio, viginti amplius ex hæresum tenebris ad lucem veritatis euocati sunt, multiq. rite animi expiati, & ad honestam laudabilemque vitam à turpi & flagitiosa conuersi.

COLLEGIVM RIGENSE ET
Torpatensis Residentia.

EX itinere Liuonico, quod Cardinalis Raduilius tum ad propagationem Catholicæ religionis, tum ad optimam rei politicæ administrationem suscepit, multa ad animos commoda redierunt. Adiunxit toto hoc itinere vir in primis pius Sacerdotè sibi de nostris, cuius opera, tum ad instituendos Catechismo rudes, tum ad Ecclesiæ Sacramenta præbenda, reliquaq. huiusmodi obeunda munera vteretur. Quibus rebus cum plurimū Cardinali ipsi existimationis apud omnes accessit, tum Societati non parū.

Apud

Apud schismaticos Moschos ea erat de virtute Car-
 dinalis opinio, vt negarent suum Archiepiscopum
 dignum esse, qui vel tanti viri oscularetur ipsa pedū
 vestigia, tantus autem sese vbique comitatus adiun-
 gebat officij gratia, vt ab Estonibus tanquam alter
 Pontifex Max. haberetur. Ea res ad coercendam
 hæreticorum insolentiam plurimum valuit. Quodā
 in oppido cum multos ad se Estones concionator hæ-
 reticus allexisset, Cardinalis iussit omnes è templo,
 atque ex ipsa concione discedere, edixitq. hæretico-
 rum Senatui, ne quid tale in posterum suis Mini-
 stris impune permetteret. A nostris præterea varia
 in oppida frequenter excurritur, & quidem magno
 cum quæstu compendioq. animarum; & quoniam
 eorum, qui linguas regionum teneant, laboratur ino-
 pia, Sacerdotes etiam adhibentur externi; vnde fere
 idem atque è nostris vtilitatis fructus accipitur. Eo-
 rum vnus vno die centum ac sexaginta homines ba-
 ptismo lustravit. alius ad Eucharistiæ mysteria tam
 multos quotidie cogit, vt iam inter Catholicos, non
 inter hæreticos versari videamur. His alijsq. præsi-
 dijs repressa est paulisper hæreticorum insolentia;
 contra vero auctus ciuium in nos amor atque obser-
 uantia; ita vt qui contemnere præ se Catholicos vi-
 debantur, nunc vel quia studia in nos Senatus ani-
 maduertunt, vel quia ipsorum Ministri publicum di-
 sputationis certamen abnuunt, quodammodo verean-
 tur. Etenim Senatus in nos beneuolentia nemini est
 obscura. is in eos, qui nobis negotium exhibent, ani-
 maduertit; is loca quædam in vrbe vnde vectigal
 annuum

annuū capi posset, attribuit; is & munerum dignitate Provincialis nostri excepit aduentum, & cum in-
 fluxisset celeberrimum in Curia conuiuium, Pro-
 uincialem ipsum Collegiumq. totum per viros prin-
 cipes inuitavit.

Nec minus sedulo TORPATI, quā Rigæ in ani-
 marum causa nostri versantur. Quoniā autē triplici
 hominum genere, vt alijs litteris demonstratum est,
 continetur hæc regio Estonibus, Germanis, Polonis,
 iccirco ne quod prætereatur expers utilitatis, varijs
 sæpe linguis, ternæ, quaternæue conciones habentur.
 Iam finitima Liuoniæ loca tam frequenter obita
 sunt, vt par prope fructus labores itinerum com-
 pensarit. Ac fere omnes, quoquot à nostris institu-
 ti sunt, in Catholica religione sic perstant, vt omni
 asseueratione confirmant, animam se potius, quam
 veritatem semel agnitam relicturos. Tempa om-
 nia, egregia illa quidem atque ampla, sed cæli iniu-
 rijs, vetustateq. pene collapsa nostrorum monitis in-
 staurantur. Expiati sunt hoc anno baptismo domi fo-
 risq. nongenti, ac septuaginta: alijs autem, qui ab hæ-
 reticis nulla adhibita ceremonia accepere baptis-
 mum, ea sunt, quæ desiderabantur, adiuncta. Sacræ
 confessionis non modo nullus apud hos homines vsus
 erat, sed ne satis quidem explicata uox ipsa: nunc
 tam salutari consuetudine instituta, eius rei causa
 uenerunt ad nos amplius Poloni & Estonæ qua-
 dringenti. Hæretici Schismaticiq. etsi antea alieni
 erant à nobis, nunc tamen à nostris congressibus non
 abhorrent. sæpe nos euocant, sæpe conferunt de re-
 ligio-

ligione sermones: nec desunt, qui nostrorum collo-
 quijs ex longo quasi errore vitiorum atque hære-
 sum ad directum salutis iter sanæq. doctrinæ se re-
 uocent. Alij vt in suis templis vel conciones habeã-
 tur, vel Catholico ritu sacrificetur, efflagitant; quo-
 rum studijs ea conditione mos geritur, ne quis id
 temporis ad sacras ades ex ipsorum Ministris acce-
 dat. In celebri pompa ac supplicatione corporis
 Christi, nobilis Lutheranus venerabundus nudoq.
 capite augustissimum Christi corpus comitatus gra-
 ui suos oratione, vt Deum ibi præsentem agnosce-
 rent, cohortatus est, qua cohortatione sic excitatus
 est alius quidã, vt in confertissima multitudine cla-
 more sublato, Deo immortalis gratias egerit, quod
 sua in eo mysterio præsentia, mortale genus homi-
 num dignaretur. Ea vox virum præterea nobilem
 impulit, vt in suam ditionem sacerdotes Catholicos
 euocaret. Sed in iuuandis curandisq. animis non mi-
 nimam partem sibi vendicat corporum diuina cu-
 ratio. Aegri tam multi è longinquis etiam remo-
 tisq. locis deferebantur, vt si in potestate nostra eo-
 rum salus, & valetudo fuisset. Constat asperionem
 aquæ lustralis, cælestesq. agnos è ceris consecratis,
 non modo Catholicis, verum etiam hæreticis fuisse
 præsidio. Sacerdos è nostris dum finitimis oppidis
 lucra querit animarum, ecce tibi hæretici prima-
 rij filia è regione longinqua, vt delirantem venesi-
 ficis & cantionibus fratrem menti pristina restitue-
 ret. datum est ei tum ex ea, quam dixi, cera non ni-
 hil, quod de ceruice suspenderet; tum lustralis aqua
 cum

cum sale, quibus epulas mensamq. perspergeret. fecit illa imperata fidei, & mens illico fratri redijt. Puellam Torpatensem varijs spectris ad insaniam redactam, ut ad mentem rationemq. reduceret, parens nihil intentatum reliquerat: at ubi praesidia humana fallebant, ad diuina confugit: venit ad nostros supplex medicinae gratia, iussusq. eas, quas dixi, curationes ad mouere, filiam mentis compotem sanamq. reddidit. Eodem modo & a febre mulier alia, & ab apoplexia destituta iam pene sensibus famulus, & alij ab alijs morbis agrotationibusq. curati. Spectru etiam defuncti viri, qui nocturnis horis in eo ipso loco, ubi vita excesserat, comparebat, exorcismorum vis precesq. fugarunt. Quibus rebus diuina ope perfectis, mirum est, quam apud hos homines Societatis opinio creuerit, id quod nostri in obeundis concursandisq. pagis experiuntur quotidie. Quocunq. enim peruenerint, tam gratis animis accipiuntur, nihil ut eis uspiam desideretur ad victum. mittunt hospites ad suos quisque vicinos, ut eis significent regios Sacerdotes adesse (sic enim pro sua pietate nos vocat) confestimq. familiae conuolant vniuersae, etiam ipsa de nocte, nec modicis itinerum intervallis, ut vel panibus rite benedicatur, vel baptismo lustrentur infantes. Alij autem ut suu in nos amorem studiumq. testentur, aurum, & quicquid necessarium est vitae usibus, large deferunt: quae tamen cum recusantur a nostris, nullum faciunt admirandi finem, laudandiq. ta inusitata in suis regionibus abstinentia, suis quippe assueti ministris, quos paratiores ad accipiendum inue-

inueniunt quam largiendum.

Domi festo quoque die in plateis Christiana lex traditur: habetur per eam occasionem ad populum cohortatio, prodit Sacerdos noster in forum, ubi frequentissimos hominum cœtus animaduertit: tum clara voce precem orditur aliquam, ut rei nouitate plebs excita concurrat. ea ratione sæpe ducenti trecentiq. interdum etiam quingenti nudis capitibus, intentisq. ad precem palmis Sacerdotem præeuntē voce sequuntur. persolutis ea ratione precibus, succedit vel de matutina Euangelij lectione, vel alia pia de re perutilis disputatio. ea peracta ducitur auditorum agmen ad templum, atque ita cœtu vno dimisso, ad similes deinde cœtus, conuentusq. disceditur. Hisce rebus improba Lutheri soboles plane disrumpitur, & maledictis pro concione nos onerat: sed Ministrorum concionibus semper aliqui de nostris intersunt, id quod eos maxime pungit, propterea quod non ignorant, illos eo consilio ac mēte summitti, ut sua mendacia & maledicta redarguant. Non deest Cardinalis optimi vigilantia, quo minus eorum petulantiam insolentiamq. coerceat. Concionatorem Estonicum, quod in Estones simplices, qui nostrum templum adibant, petulantior esset, concione priuauit. hic de publicis vijs properantes ad templum Estones infami baculo abigebat: at illi alijs ad nos viarum flexibus ac diuerticulis euadebant. Denique spes est magna, si his principijs reliqua consentiant, fore ut aliquando Regio hæc vniuersa ab errorum labe purgetur. alit hanc spem tum frequens

quens in templo nostro concio, tum flagrantissimum
Cardinalis Studium, qui in affectas Christianæ Rei-
pub. partes omni ope sanandas incumbit.

CRACOVIENSE ET CLAV-
diopolitanum.

Est Cracovia princeps Poloniae vrbs & totius
Regni sedes ac domicilium. In eam hoc anno
nostrorum ac præcipue Posseniini opera (id quod ve-
hementer expectabatur) admissa Societas est. quæ
res eo accidit gratior, quo fuerat ante ad impetran-
dum difficilior. Obstabat enim Academia, quæ ex
futuro, ut suspicabatur, Gymnasio, ne quid de sua au-
toritate atque existimatione deperderet, metue-
bat: obstabat ciuitas, quæ in D. Barbaræ templi,
quod nostris procurabatur, reditus ius habebat: ob-
stabant Sacerdotes ipsi, qui sua in eo templo munera
administrabant: Concionator quoque Germanus ad-
uersabatur, qui stipendium ibidem & cathedrâ ob-
tinebat. Denique hæreticorum sex vniuersa, & ex
Catholicis etiam primarij nobilesq. uiri. Quare
Antonius re Deo precibus commendata primû ex
Rege querit, an si rem attentaret, saluo eam alio-
rum iure, saluo quoque Societatis instituto perduci
placeret ad exitû. Rex cum fidem dedisset præstitis-
setque, omnem ille rem mira felicitate transegit. Aca-
demici autem ueriti, ne quid ea res Academiae iura
minueret, ad Apostolicum Legatum Bolognetum
adeunt, is qua fuit semper in nostros beneuolentia,
sua

sua oratione & diligentia perfecit, ut ad extremū manus darent. Nimirum elucet admirabilis in Societatem diuini numinis prouidentia, quam tum hæc, quæ dixi, declarant, tum quod frementibus aduersarijs, repente eius Academia Rector extitit vir probitate ac litteris præstans, qui rem secum ipse perpendens per schedam moneret Antoniū, sibi ut rationes suggereret, quibus eos, qui Societate minus norat, euinceret: cui per Epistolā satis cumulateq. factū est ab Antonio. Per idem tēpus Thomas Plaza B. Stephani Parochus, qui quadriēnium pene totum nostros apud se retinuerat, epistolam scripsit Antonio, qua suæ illi Parœciæ templum vna cum ædibus deferebat, quod diceret nescire se quemadmodum melius in posterum suis esset ouibus consulturus, quam si eas Societatis auxilijs præsidijq. committeret. Rex quoque quo facilius res perduceretur ad exitum, schedulis identidem monebat Antonium, quid eam vel proueberet vel moraretur. Itaq. superatis diuina ope difficultatibus, inita est à nostris possessio templi, quam sex è præcipuis Senatoribus vna cum Vicario Episcopi tradiderunt, coemptisq. paulo post ædibus, in horreum Domini læta iam tū messis inferebatur. His rebus gestis in Transyluaniam properabat Antonius ad negotia Pontificia, & ut Societatis fratres eadem opera salutaret. Vbi propius ad Transyluaniam accessit, ecce tibi obuij à Transyluanicæ Principe Senatores cum plurima nobilitate. ab his ille perhonorifice exceptus, octo circiter millia passuum ad Principem Albam Iuliam

L dedu-

deducitur. Hic cum ad Collegium eo die diuertisset, postridie ad conuiuium Principis inuitatur. Huius autem Principis ea est maiestas, vt ei præter Transyluaniæ præfectos, quingenti perpetuo milites corporis custodes adsint. Hic igitur è suis ipse descendens adibus venientem excepit Antonium, eumque vel reluctantem sistere conatus ad dextram (scilicet ob Pont. Max. nomen a quo mittebatur) in cubiculum suum adduxit. Egregium sane spectaculum, puerum videre decennem tanta maturitate & grauitate sese gerentem, cum vel Pontificiæ litteræ redderentur, vel summi Pont. nomine frequenti nobilitate loqueretur Antonius. Hic Antonius Greg. xij. erga eam Prouinciam ac nobilissimam Batoreorum familiam charitatem commemorat, hic pijs Pontificis voluntatem exponit de vltima Christianarum Prouinciarum arce tuenda, hic eiusdem operam ad rem Christianam sartam & cætam tuendam liberaliter offert. Hæretici, qui aderant siue Lutherani siue Calviniani, siue etiam Arriani, quorum pleriq. ministrorum maledictis sunt assueti, cum de Romano Pont. cernerent omnino diuersa atq. antea audierant, mutuo se ipsi respicere, & Antonium mox prosequendo vereri. Valuit ea res plurimum tum ad reprimendos eos, qui aduersus nostros licētius debacchari consueverant, tum ad commendationem Societatis nostræ, cuius sciebant opera effectū esse, vt bellum Moschouiticum ad optatum exitum perduceretur. Ad prandium vbi ventum est, Princeps ipse eo die, qui erat

erat illi natalis primam à Romano Pontifi. legationem suscepit, atq. in Antonij accumbentis aurem insurrans, Quam doleo, inquit, istos quos hic vides accumbere, hæreticos esse: Senatores videlicet describebat. Cumque identidem in conuiuium fercula inferrentur, nonnullaque incocta butyro; ad Antonium conuersus Princeps, licetne, inquit, Pater his Quadragesimæ diebus ista comesse: Nisi Christus, inquit Antonius, vt nobis esset exemplo, simile ieiunium seruasset, eiusq. auctor & institutor fuisset, quidni liceret? Nunc quando exemplar vitæ nostræ se præbuit, & hoc ipsum ieiunium Euangelio contestatum esse voluit, ipsiq. Apostoli & Ecclesia eius vniuersa integerrime semper coluit, quis dubitat, nisi valetudinis ratio secus exigat, Quadragesimam esse seruandam? Est omnino, quod de tanto Principe Catholicæ gratulemur Ecclesiæ, erga quam sic est animatus, vt omnia nobis præclara polliceri de eo merito debeamus. Is cum apud Antonium parantem reditum, quasdam sanctorum reliquias & Crucem vidisset argenteam, equidem, inquit, Pater nihil mihi ipse cupio, sed quando nihil istorum nobis hæretici reliquerunt, crucem hanc quaso, non mihi sed Catholicorum Ecclesiæ concede. Antonius & hanc & alia pia munera per libenter concessit, atque ita Claudiopolim redijt. Hic data est opera vehementer, vt Arriana labe contaminata Ciuitas, nostrisque mirifice infensa, domicilium Seminario excitando tribueret. Conferunt in eam rem & Pontifex & Rex annuas vter-

164   **PROVINCIA**
que pensiones. Antonius itaque conducta domo,
sexcentisque aureis à Summo Pontifi. toti-
demq. à Rege relictis, & præfectum Se-
minarij constituit, & libros ad
pietatem suscitandam sa-
tis multos reli-
quit.

PRO-